

„Z góry” nie widać szczegółów

O Wspólnej Polityce Rolnej po 2023 roku rozmawiamy z radną województwa dr Zofią Szalczyk.

Jak pani ocenia wpływ funduszy europejskich, przeznaczonych na realizację Wspólnej Polityki Rolnej, na rozwój naszego regionu?

– Od 1 maja 2004 r. do końca listopada ubiegłego roku z WPR Polska otrzymała z UE 61,2 mld euro, w tym na rozwój obszarów wiejskich 20,3 mld euro. Wielkopolscy rolnicy, przedsiębiorcy, samorządy od samego początku bardzo skutecznie korzystają z tego wsparcia. Około 12 proc. wszystkich środków WPR trafiło do wielkopolskich beneficjentów. Według dzisiejszego kursu euro jest to kwota około 30 mld zł, a dla porównania tegoroczne wydatki budżetu województwa wielkopolskiego to około 2 mld zł. Fundusze unijne przyczyniły się do ogólnego ożywienia sektora rolno-spożywczego, obszarów wiejskich i całej gospodarki regionu. Dla samorządów gmin i powiatów istotne znaczenie miały pieniądze z WPR przeznaczone na rozwój lokalny. W samej perspektywie 2014-2020 w Wielkopolsce Urząd Marszałkowski zawarł blisko dwa tysiące umów o pomoc unijną na kwotę około 571 mln zł, a wyplącono niemal 400 mln zł. Są to naprawdę znaczące kwoty.

Samorząd Województwa Wielkopolskiego od 14 lat wdraża wybrane działania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Jakie są z tego korzyści? Jak PROW zmienił wielkopolską wieś?

– Efekty pomocy przyznanej na realizację ponad 3,2 tys. projektów w działaniach PROW (obsługiwanych przez Urząd Marszałkowski w Poznaniu) widać na każdym kroku. Zdecydowaną większość inwestycji infrastrukturalnych (wodociągi, kanalizację, oczyszczalnie ścieków, gospodarkę odpadami komunalnymi) w gminach wiejskich i w miejscowościach do 5 tys. mieszkańców zrealizowano z udziałem PROW. Nowe świetlice, place zabaw, miejsca rekreacji na wsi, nowe targowiska powstały dzięki wsparciu z działania „Odnowa i rozwój wsi” (w latach 2007-2013) oraz działania „Pod-

stawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” (lata 2014-2020). Także renowacja obiektów zabytkowych na wsiach była finansowana z WPR. Ponadto można zauważyć duży wzrost aktywności mieszkańców wsi na rzecz swoich małych ojczyzn, a stało się to między innymi dzięki środkom programu LEADER i realizacji instrumentu RLKS (rozwój lokalny kierowany przez społeczność).

Na forum Komisji Europejskiej trwają prace nad nową perspektywą finansową. Jakie propozycje ma Bruksela w zakresie nowej Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2021-2027?

– O planach unijnych dotyczących dalszego wsparcia z WPR najwięcej można się dowiedzieć z wniosku KE w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady, regulującego WPR na lata 2021-2027. Podano w nim propozycję budżetu WPR. Dla Polski przewidziano w cenach bieżących 21,4 mld euro na płatności bezpośrednie i 9,2 mld euro na wsparcie związane z rozwojem obszarów wiejskich. Razem to 30,6 mld euro. Z tego wynika, że w nowym okresie programowania będą znacznie niższe fundusze na rozwój obszarów wiejskich w Polsce niż to miało miejsce w okresach poprzednich.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi opracowało projekt Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej – dokumentu, który ma zastąpić Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Trwają konsultacje tego planu. Jakie wnioski płyną z jego lektury?

– W związku z planami rządu w sprawie wprowadzenia tzw. okresu przejściowego we wdrażaniu WPR, dokument ten nie daje pełnego obrazu o wysokości i rodzajach wsparcia rozwoju obszarów wiejskich w latach 2021-2027. Jednak wynika z niego, że na rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich z WPR w latach 2023-2027 trafi tylko 4,6 mld euro. To niezwykle mało. Wybrzmiewa też z niego niepokojąca wizja wyłączenia

Dr Zofia Szalczyk miała znaczący udział we wdrażaniu PROW 2007-2013 oraz w tworzeniu PROW 2014-2020. Była zastępcą prezesa ARiMR w latach 2008-2012, podsekretarzem stanu w ministerstwie rolnictwa w latach 2012-2015, przewodniczącą sejmiku województwa w poprzedniej kadencji.

z finansowania z WPR wszelkich działań o charakterze inwestycyjnym w zakresie infrastruktury technicznej na wsi i w małych miejscowościach miejskich, czego beneficjentami przez ostatnie 14 lat były lokalne samorządy. Z jednej strony w planie strategicznym

lityki spójności czy programów krajowych. W mojej ocenie może to skutkować pozbawieniem lokalnych samorządów pieniędzy na bardzo ważne inwestycje. Zdziwiła mnie także informacja zawarta w planie strategicznym, że wdrażanie Krajowej

wsparcia unijnego z funkcjami doradczymi. Poza tym kilkanaście lat pozytywnych doświadczeń samorządów województw w obsłudze KSOW przemawia za dalszym powierzeniem im tego zadania. Nie znajduję zatem uzasadnienia zmiany w tym zakresie.

Liczę na to, że wielkopolskie samorządy gminne i powiatowe aktywnie włączą się w dyskusję nad kształtem planu strategicznego i będą skutecznie broniły swoich interesów. Samorząd województwa również postuluje wprowadzenie zmian w tym obszarze.

Jakie są zalety decentralizacji zarządzania funduszami UE? Czy samorządy województw powinny mieć istotny wpływ na dystrybucję środków europejskich, przeznaczonych na wsparcie terenów wiejskich?

– Odpowiedzialne za rozwój regionalny samorządy województw potrafią trafniej niż instytucja centralna dostosować szczegółowe kryteria przyznawania pomocy do specyfiki regionów. Scenariusz wdrażania mechanizmów wsparcia z WPR (dla samorządów lokalnych) opóźniłoby – moim zdaniem – dystrybucję środków unijnych przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich, oznaczałoby też zmarnowanie potencjału kadrowego i technicznego zgromadzonego w samorządach województw. Z doświadczenia wiem, że najważniejszym czynnikiem decydującym o jakości obsługi funduszy unijnych są zasoby kadrowe. Zapewne też w centrali mniej trafnie dobrane są szczegółowe kryteria przyznawania pomocy. Po prostu „z góry” nie widać szczegółów. Wiele lat pozytywnych doświadczeń urzędów marszałkowskich w dystrybucji środków z WPR w pełni uzasadnia dalszy ich udział we wdrażaniu tej polityki, co powinno być wyraźnie wpisane do planu strategicznego. Nie ma powodu do zmian. **Istotną rolę w aktywizacji mieszkańców i w rozwoju obszarów wiejskich w Wielkopolsce odgrywają lokalne grupy działania.**

Czy rozwój lokalny kierowany przez społeczność powinien być w nowej perspektywie wdrażany w rozbudowanej formule? Czy warto zwiększyć ten budżet z innych środków i wdrażać np. strategię wielofunduszową, wzorem województw podlaskiego i kujawsko-pomorskiego?

– Uważam, że dofinansowanie projektów ujętych w lokalnych strategiach rozwoju z kilku funduszy unijnych (EFRROW, EFMR, EFRR i EFS) w nowym okresie programowania jest jak najbardziej uzasadnione. Po pierwsze, na tak rozumiany rozwój będzie więcej pieniędzy. Po drugie, cele RLKS określa społeczność lokalna, która zna najlepiej swoje potrzeby rozwojowe i rodzi konieczność wsparcia. Powierzenie zadań związanych z przyznawaniem unijnej pomocy finansowej LGD, które funkcjonują w terenie, blisko beneficjentów, zwiększa szanse tychże na uzyskanie unijnego wsparcia.

Zainteresował mnie projekt „Smart Villages” (inteligentnych wiosek), nieznanego jeszcze w Polsce, a rozwijany z sukcesem (przez LGD z udziałem środków WPR i polityki regionalnej) w innych krajach. W projektach inteligentnych wiosek kładzie się nacisk na stosowanie przez ogół mieszkańców technik informatycznych, powszechne korzystanie z różnego rodzaju usług internetowych: bankowych, zdrowotnych, zakupów, kultury, promocji oraz sprzedaży produktów lokalnych itp. Trafność takiego podejścia do rozwoju wsi dobitnie potwierdza dzisiejsza sytuacja związana z pandemią. Uważam, że samorząd województwa mógłby zainicjować we współpracy z samorządami gmin i powiatów, LGD i partnerami lokalnymi wdrażanie w naszym regionie projektu inteligentnych wiosek. Opowiadam się za tym, aby w nowym okresie programowania samorząd województwa zdecydował się na wsparcie RLKS środkami, którymi będzie dysponował z EFS i EFRR wzorem województw kujawsko-pomorskiego i podlaskiego. ■

W mojej ocenie centralizacja zarządzania funduszami unijnymi może skutkować pozbawieniem lokalnych samorządów pieniędzy na bardzo ważne inwestycje

wskazano na niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturę techniczną (taką jak drogi, gospodarka wodno-ściekowa, internet), infrastrukturę społeczną i zdrowotną oraz sportowo-rekreacyjną, utrudniony dostęp do nich oraz usług publicznych, a z drugiej – nie zaoferowano żadnego wsparcia w tym zakresie, prawdopodobnie oczekując go z po-

Sieci Obszarów Wiejskich planuje się powierzyć ośrodkom doradztwa rolniczego. Pamiętam dyskusję o systemie wdrażania funduszy WPR tuż przed akcesją do UE. Wówczas był wyraźny sygnał z Komisji Europejskiej, że ośrodki doradztwa rolniczego nie mogą uczestniczyć w przyznawaniu pomocy, ponieważ nie można łączyć funkcji przyznawania

UNIA EUROPEJSKA

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”. Publikacja opracowana przez Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu, Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Publikacja współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020.

Stronę redaguje: Adrian Kapuściński – Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań, tel. 61 626 60 00, fax 61 626 60 04, e-mail: dow.sekretariat@umww.pl, www.dprow.umww.pl